

УДК 330.341.1:338.2

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/182-23>**Манн Р.В.**

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки та управління,
Черкаський державний технологічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3936-2677>

Махно С.В.

здобувач наукового ступеня «доктор філософії з економіки»,
Черкаський державний технологічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2162-1140>

Mann Ruslan, Makhno Serhii

Cherkasy State Technological University

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ: УМОВИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА РОЗВИТКУ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Обґрунтовано необхідність для українських підприємств конкретизації умов збереження та збільшення їх інноваційно-інвестиційного потенціалу, що має стати міцним підґрунтям для перспективного розвитку в повоєнний період. Проаналізовано основні тенденції, що спостерігаються в науковому полі України у сфері збереження та розвитку інноваційно-інвестиційного потенціалу вітчизняних суб'єктів господарювання. Встановлено причини, які стимулюють керівництво підприємств до підвищення інноваційно-інвестиційного потенціалу. Наведено характеристику інноваційної та інвестиційної активності підприємств України. Проаналізовано законодавчо-нормативну базу, що регламентує інноваційну та інвестиційну активність підприємств в Україні. Запропоновано першочергові заходи, які будуть створювати сприятливі умови для інноваційного розвитку вітчизняних підприємств в повоєнний період.

Ключові слова: інновації, інвестиції, підприємство, потенціал, повоєнний період, Україна.

INNOVATION AND INVESTMENT POTENTIAL OF UKRAINIAN ENTERPRISES: CONDITIONS OF PRESERVATION AND DEVELOPMENT IN THE POST-WAR PERIOD

The aspects of uncertainty and complexity in which Ukrainian enterprises are forced to operate due to a full-scale military attack on the territory of Ukraine by a neighboring country are specified. The need for Ukrainian enterprises to specify the conditions for preserving and increasing their innovation and investment potential is substantiated, which should become a solid basis for long-term development in the post-war period. The main trends that are observed in the scientific field of Ukraine in the field of preservation and development of the innovation and investment potential of domestic business entities are analyzed. The reasons have been proven that should stimulate the management of modern enterprises to increase their own innovation and investment potential (increasing the competitiveness of the enterprise in the market; improving the reputation and strengthening the brand of enterprises in the market; increasing demand for products, sales volumes and income of the enterprise; increasing the attractiveness of the enterprise for investors; modernization production and increasing the professional competence of personnel, creating new jobs and increasing employment in the region, etc. The characteristics of innovation and investment activity and the corresponding potential of enterprises in Ukraine are given. The legislative and regulatory framework regulating the innovation and investment activity of enterprises in Ukraine is analyzed. Defined problematic aspects that reduce the possibilities for developing the innovative and investment potential of enterprises in Ukraine. Priority measures are proposed that will create favorable conditions for the innovative development of domestic enterprises in the post-war period. Such measures included the development of a mechanism for the practical implementation of incentive tools for enhancing the innovative development of an enterprise, declared in the regulatory framework of Ukraine; ensuring transparency and accessibility of information about investment opportunities; stimulation of scientific research at the state level; provision of preferential loans and grants for the implementation of innovative projects; implementation of a system of continuous professional development of personnel and search and development of talents at the enterprise.

Keywords: innovations, investments, enterprise, potential, post-war period, Ukraine.

JEL classification: O30, E22, L30,

Постановка проблеми. Ситуація, в якій сьогодні функціонують українські підприємства являється дуже складною, непередбачуваною та ризикованою з різних точок зору. В Україні йде повномасштабна війна і відбуваються майже щоденні обстріли всій території країни і не відомо куди само сьогодні вночі або завтра вранці прилетить ракета чи безпілотник, а, отже, під постійною загрозою перебувають люди та виробничі потужності. Існує висока загроза обстрілів енергетич-

ної інфраструктури регіону і країни в цілому, що може залишити виробничо-господарську діяльність без джерел енергії і зв'язку на певний час, що призупинить виробництво і призведе до суттєвих збитків. Частина висококваліфікованого персоналу призвана до лав ЗСУ або виїхала за межі країни для забезпечення безпечних умов життя собі та дітям, що суттєвим чином скорочує обсяг людського капіталу та потенціалу підприємства. Економічна криза, яка протягом всього періоду

незалежності України негативно впливала на рівень і якість життя населення, за часів війни набула нових руйнівних аспектів, що призвело до суттєвого падіння купівельної спроможності українців, а, отже, і до скорочення рівня доходів товаровиробників. За таких умов господарювання, якщо не запроваджувати прорахованих й економічно обґрунтованих змін, досягти рівня прибутковості та конкурентоспроможності виробничо-господарської діяльності підприємства вже на сьогоднішньому етапі буде дуже складно, а за часів повоєнного відновлення економіки України стане практично неможливо. Саме тому, для того, щоб вистояти на ринку та набутти позитивних тенденцій розвитку в майбутньому, вже сьогодні керівництво українських підприємств всіх видів економічної діяльності має здійснювати пошук тих дієвих інструментів і важелів, що дозволять наблизитися до реалізації проголошених ними стратегічних цілей свого функціонування.

В мікроекономіці постійно з'являються нові методи, підходи та інструменти, які дозволяють суб'єктам господарювання в той чи інший спосіб вирішувати конкретні проблеми виробничо-господарського характеру, досягати поставлених цілей та максимізувати рівень використання власного потенціалу. Разом із тим слід зазначити, що досвід економічно успішних світових компаній доводить, що найбільшого ефекту підприємству можливо досягти на підґрунті поєднання двох ефективних складових сучасного виробничого процесу – інновацій та інвестицій. Саме тому для українських підприємств сьогодні дуже актуальним є питання конкретизації умов збереження та збільшення їх інноваційно-інвестиційного потенціалу, що має стати міцним підґрунтям для перспективного розвитку в повоєнний період.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тематика формування, збереження та розвитку інноваційно-інвестиційного потенціалу вітчизняних суб'єктів господарювання, незалежно від того, до яких видів економічної діяльності вони належать, останніми роками є досить популярною у науковому середовищі України, хоча загалом термін перебування даної проблематики у фокусі досліджень українських науковців не перевищує тринадцять років. Так, Й. Петрович та І. Новаківський визначають сутність і особливості процесу інвестиційного забезпечення розвитку інноваційного потенціалу промислового підприємства, для чого пропонуються до використання інструменти побудови стратегічної карти та формулювання стратегії розвитку інноваційного потенціалу [1]. С. Юдіна, В. Галаганов та О. Мажара ґрунтовно доводять думку про те, що процедури управління інвестиційно-інноваційним розвитком являються фундаментом забезпечення конкурентоспроможності підприємства [2]. Б. Євдокимов, Т. Белялов, О. Приходько та Н. Нечипорук головну увагу у своєму дослідженні присвятили механізму управління економічною стійкістю, як базової умови зростання інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємства [3]. І. Майорова вивчає можливості збільшення інвестиційно-інноваційного потенціалу промислового підприємства на основі паралельного оцінювання та порівняння між собою інноваційного потенціалу безпосереднього працівника й діючого виробництва [4]. І. Назаренко розвиває діагностичний підхід до оцінювання інвестиційно-інновацій-

ного потенціалу підприємства шляхом обґрунтування системи оціночних індикаторів [5].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Не зважаючи на досить активні дослідження українських науковців у сфері пошуку конкретних підходів до формування, збереження та розвитку інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємства, на жаль на сьогодні відсутні дослідження, які б дали чітку відповідь на питання – Які кроки потрібно робити вже сьогодні, щоб зберегти та примножити інноваційно-інвестиційний потенціал українських підприємств в повоєнний період?

Мета статті: обґрунтування умов збереження та розвитку інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств України в повоєнний період.

Виклад основного матеріалу дослідження. Підвищення інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств України є важливою метою для керівництва з кількох ключових причин. По-перше, інновації лежать у основі процесу розробки підприємством нових продуктів, послуг та технологій, що збільшує їхню конкурентоспроможність на ринку, як внутрішньому його секторі, так і міжнародному. Розширення асортименту продукції та суттєве зростання її якості завдяки інноваціям дозволить підвищити рівень задоволення потреб населення і його лояльність до вітчизняного товаровиробника, що стане підставою для покращення репутації та посилення бренду українських підприємств на внутрішньому ринку, позитивної динаміки доходів суб'єктів господарювання та надходжень до бюджетів всіх рівнів. Одночасно буде відбуватися й інший позитивний процес, пов'язаний з тим, що інноваційні продукти та послуги будуть сприяти відкриттю нових ринків збуту, збільшуючи попит на продукцію, обсяги продажів та доходи підприємства.

По-друге, активна інноваційна позиція підприємства, його постійний пошук новітніх управлінських рішень та інвестування у професійний розвиток власного персоналу виступає одним з потужних чинників привабливості для інвесторів, що сприяє залученню фінансових ресурсів для подальшого розвитку підприємства. Розробка та впровадження нових технологій та продуктів буде також сприяти створенню нових робочих місць та зростанню рівня зайнятості населення в регіоні. Тим самим буде відбуватися процес підвищення рівня соціального захисту населення, скорочення соціальної напруженості та поступово забезпечуватися соціальна безпека території.

По-третє, інновації сприяють оптимізації виробничих процесів, підвищенню продуктивності праці робочої сили та скороченню витрат на одиницю продукції, що дозволить досягти більших обсягів виробництва при менших розмірах витрат. Кошти, які через інновації вивільняються, можуть бути спрямованими на подальшу модернізацію виробництва та підвищення професійної компетентності всіх професійно-кваліфікаційних груп персоналу.

По-четверте, активізація інноваційної діяльності стане умовою розвитку інноваційної культури на підприємстві та поступового формування соціально-відповідальної поведінки суб'єкта господарювання. Розвиток інновацій допомагає підприємству створювати внутрішню культуру постійного вдосконалення та

навчання своїх працівників новим навичкам і знанням, розшукує та розвиває таланти. Інновації дозволять використовувати досягнення науки для розв'язання реальних проблем регіону, що стане підґрунтям для позитивних зрушень щодо покращення рівня і якості життя населення, зменшення негативного впливу виробництва на навколишнє середовище.

Отже, посилення інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємства сприяє сталому розвитку економіки, що є важливим завданням для майбутніх поколінь. Проте досягти всіх перелічених переваг навіть для економіки країни, яка перебуває у відносно нормальних умовах функціонування без потужних негативних впливів ззовні досить складно, а для країни, економіка якої тривалий час відчувала вплив кризових явищ соціально-економічного й демографічного характеру та вже півтора роки знаходиться в воєнному стані – майже неможливо без створення сприятливих для цього умов. Над створенням таких умов потрібно на державному, регіональному та місцевому рівнях працювати вже сьогодні, щоб у повоєнний період набути позитивних зрушень.

Нагальна ситуація в Україні з можливостями збереження та підвищення інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств є досить складною, так як протягом останніх п'яти років спостерігається негативна динаміка значень основних показників інвестиційної та інноваційної активності суб'єктів господарювання,

що не може негативно не позначитися і на рейтингу України як інноваційної країни (табл. 1).

Найбільше занепокоєння викликає ситуація з різким скороченням останніми роками питомої ваги інноваційно активних підприємств в їх загальній кількості в Україні. Так, середній рівень цього показника, досягнутого за період 2018–2020 рр. дуже близько наблизився до мінімального його значення для періоду 2000–2020 рр., а саме до 8,2%, які спостерігалися ще у 2005 р. Одночасно відбувається негативний процес скорочення фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств, як основної дієвої ланки суб'єктів господарювання країни, здійснених як за власні фінансові ресурси, так і за рахунок коштів державного бюджету. Звичайно, що це не могло позитивно вплинути на рейтинг України в інноваційній сфері. З іншого боку різких негативних змін щодо місця України серед інших країн світу за Глобальним індексом інновацій, Інноваційним індексом Європейського інноваційного табло та Глобальним індексом конкурентоспроможності талантів за період з 2018 по 2021 рр. не відбулося, що вже можна вважати позитивною динамікою. Звичайно, що остаточні висновки щодо того руйнівного впливу, який було нанесено в цілому економіці країни та окремо інноваційно-інвестиційному потенціалу суб'єктів господарювання у повній мірі можна буде зробити лише по закінченню війни, коли будуть оприлюднені всі актуальні офіційні статистичні данні.

Таблиця 1

Показники, що характеризують інноваційну та інвестиційну активності й потенціал підприємств України

Показники	Значення
Середня частка числа інноваційно активних підприємств у загальній кількості підприємств України, %: за період: 2000-2016 рр. 2016-2018 рр. 2018-2020 рр.	12,5 28,1 8,5
Найнижче річне значення показника «Частка числа інноваційно активних підприємств у загальній кількості підприємств» в Україні за період 2000-2020 рр., %	8,2 у 2005 р.
Фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств України за рахунок власних коштів, % до загального обсягу витрат на інновації: 2018 р. 2019 р. 2020 р.	88,2 87,7 85,4
Фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств України за коштів державного бюджету, % до загального обсягу витрат на інновації: 2018 р. 2019 р. 2020 р.	5,2 3,9 1,9
Місце України серед країн світу за Глобальним індексом інновацій: 2018 р. 2019 р. 2020 р. 2021 р. 2022 р.	43 47 45 49 57
Місце України серед країн світу за Інноваційним індексом Європейського інноваційного табло: 2018 р. 2019 р. 2020 р. 2021 р.	36 36 33 34
Місце України серед країн світу за Глобальним індексом конкурентоспроможності талантів у середньому за період: 2016-2018 рр. 2019-2021 рр. 2022 р.	66 63 66

Джерело: розраховано авторами за даними [6–11]

Проте вже сьогодні керівництву всіх рівнів управління потрібно робити певні висновки та починати працювати на перспективу і на майбутнє повоєнне відродження економіки України.

Звичайно, що будь-які позитивні зрушення мають бути підкріплені відповідним нормативним підґрунтям. В Україні до 2018 р. у сфері інновацій та інвестицій було створено дієву нормативно-законодавчу базу, що визначає особливості інвестиційної (закон від 1991 р. у редакції 2022 р.), інноваційної (закон від 2002 р. у редакції 2023 р.) та наукової й науково-технічної (закон від 2016 р. у редакції 2023 р.) діяльності, наукової і науково-технічної експертизи (закон від 1995 р. у редакції 2023 р.), спеціального режиму інноваційної діяльності технологічних паків (закон від 1999 р. у редакції 2012 р.), державного регулювання діяльності у сфері трансферу технологій (закон від 2006 р. у редакції 2020 р.), пріоритетних напрямків інноваційної діяльності (закон від 2012 р. у редакції 2023 р.) [12; 13]. У 2019 р. також затверджено Стратегію інноваційного розвитку України на період до 2030 р. [14], а у поточному році здійснюється регулювання деяких аспектів діяльності Національного фонду досліджень України. Весь перелічений склад нормативних документів декларує можливість застосування широкого спектру інструментів стимулювання, використання яких на практиці має підвищувати рівень інноваційної активності суб'єктів господарювання: від надання дозволу та конкретної організаційної підтримки підприємницькій діяльності у науково-виробничій сфері і до надання податкових й іншого характеру пільг інвесторам, що вкладають кошти в пріоритетні для економіки країни напрями наукових досліджень та інновацій [12]. Водночас на практиці більшість інструментів не діє взагалі, або не дозволяє досягти очікуваного позитивного ефекту через те, що у більшості випадків не створено дієвого механізму практичної реалізації нормативних положень. Ситуацію загострює і той факт, що через потужний негативний тиск кризових явищ і, як наслідок, незадовільний рівень життя населення, та запровадження вже на досить тривалий час воєнного стану, в країні відбулися досить загрозливі явища для можливостей нарощування інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств, а саме [12; 13; 15]:

– масовий виїзд за межі України перспективних груп населення (науковці, IT-фахівці, висококваліфіковані працівники у віці до 35 років, діти та молодь), що унеможливило тенденції швидкого зростання числа талантів та підвищення рівня їх конкурентоспроможності найближчим часом в межах як окремого суб'єкта господарювання, так і країни в цілому;

– скорочення обсягів державного фінансування освіти і наукових досліджень, що проводяться на базі наукових та освітніх закладів, наслідком чого є зменшення числа стартапів та інноваційних рішень, які можуть бути реалізованими на вітчизняних підприємствах;

– небажання перспективної й талановитої молоді займатися науковою діяльністю в країні через невисокий рівень оплати праці й недостатню престижність наукової діяльності тощо.

Для того, щоб активізувати інноваційну та інвестиційну діяльність підприємств і тим самим зберегти та підвищити їх інноваційно-інвестиційний потенціал необхідно вжити комплекс заходів, спрямованих на створення сприятливого інвестиційного клімату, підтримку інноваційної діяльності та підвищення інноваційного потенціалу українських підприємств. До таких першочергових заходів, які будуть створювати сприятливі умови для інноваційного розвитку вітчизняних підприємств, слід віднести:

– розробку механізму практичної реалізації стимулюючих інструментів активізації інноваційного розвитку підприємства, задекларованих в нормативно-законодавчій базі України; особливу увагу при цьому слід приділити захисту прав інвесторів, для чого серед іншого необхідно забезпечити стабільність положень законодавчої та регуляторної бази;

– забезпечення прозорості та доступності інформації про інвестиційні можливості як для підприємств, так і для стартаперів та безпосередньо для інвесторів;

– стимулювання на державному рівні наукових досліджень за перспективною для розвитку економіки країни тематикою з метою створення інноваційних технологій, продуктів і рішень; мотивація керівництва підприємств до впровадження інновацій та підвищення рівня інноваційної культури всередині підприємства;

– надання пільгових кредитів та грантів на реалізацію інноваційних проєктів, створення інноваційних кластерів та технопарків;

– запровадження системи безперервного професійного розвитку персоналу та пошуку і розвитку талантів як всередині підприємства, так і за його стінами.

Конкретні заходи щодо активізації інноваційної та інвестиційної діяльності підприємств можуть бути розроблені на основі аналізу їх потреб та можливостей.

Висновки. Активізація інноваційної та інвестиційної діяльності підприємства являється доволі довгостроковим процесом, який вимагає системних заходів з боку держави та безпосереднього керівництва підприємств. Разом з тим, впровадження запропонованих в роботі заходів дозволить Україні підвищити конкурентоспроможність економіки та забезпечити її стале зростання вже сьогодні та в повоєнний період.

Список використаних джерел:

1. Петрович Й.М., Новаківський І.І. Методологічне та інвестиційне забезпечення розвитку інноваційного потенціалу промислових підприємств. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Проблеми економіки та управління.* 2022. Т. 6, № 1. С. 106–118.
2. Юдіна С.В., Галаганов В.О., Мажара О.Є. Методичні засади формування механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємства на основі управління потенціалом інвестиційного (інноваційного) розвитку. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління.* 2021. Вип. 5. С. 142–148.
3. Євдокимов Б.М., Беялов Т.Е., Приходько О.М., Нечипорук Н.В. Зростання інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємства на засадах управління економічною стійкістю. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Економічні науки.* 2022. № 1. С. 40–52.

4. Майорова І.М. Інвестиційно-інноваційний потенціал промислового підприємства. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2019. Т. 30(69). № 2. С. 139–143.
5. Назаренко І.М. Діагностично-управлінські аспекти в системі розвитку інвестиційно-інноваційного потенціалу підприємства. *Агросвіт*. 2020. № 22. С. 23–28.
6. Інноваційна діяльність підприємств. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Наукова та інноваційна діяльність України. Статистичний збірник. Київ, 2018. 178 с.
8. Інноваційна діяльність в Україні у 2019 році: науково-аналітична доповідь / Т.В. Писаренко, Т.К. Кваша, Рожкова Л.В., Коваленко О.В. Київ : УкрІНТЕІ, 2020. 46 с.
9. The Global Talent Competitiveness Index. URL: <https://www.insead.edu/global-talent-competitiveness-index>
10. Крилов Д.В. Аналіз рейтингового оцінювання розвитку інноваційної діяльності в Україні. *Ефективна економіка*. 2022. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2022/10.pdf
11. Джерела фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
12. Захарова О.В., Барбанова І.С. Нормативне підґрунтя активізації інноваційного розвитку регіонів України. *Економіка і організація управління*. 36. наук. праць. Вінниця: ДонНУ ім. Василя Стуса, 2019. Вип. № 1 (33). С. 53–63.
13. Кириченко О.С. Інвестиційно-інноваційне забезпечення промисловості України в умовах Четвертої промислової революції: монографія. Київ : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2021. 368 с.
14. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text>
15. Захарова О.В., Барбанова І.С. Управлінські та технологічні аспекти розвитку інноваційних лідерів України. *Інструменти та методи комерціалізації інноваційної продукції*: монографія / за ред. д.е.н., проф. Ілляшенка С.М., к.е.н., доц. Біловодської О.А. Суми : Триторія, 2018. п. 2.2. С. 74–85.

References:

1. Petrovych, Y.M., Novakivskyi, I.I. (2022). Methodological and investment support for the development of the innovative potential of industrial enterprises [Metodologichne ta investycyjne zabezpechennja rozvytku innovacijnogho potencialu promyslovykh pidpryjemstv]. *Visnyk Nacionaljnogho universytetu "Ljvivjska politekhnika". Serija: Problemy ekonomiky ta upravlinnja*, 6 (1), 106–118.
2. Yudina, S.V., Galaganov, V.O., Mazhara, O.E. (2021). Methodological principles of the formation of the mechanism for ensuring the competitiveness of the enterprise on the basis of managing the potential of investment (innovative) development [Metodychni zasady formuvannja mekhanizmu zabezpechennja konkurentospromozhnosti pidpryjemstva na osnovi upravlinnja potencialom investycyjnogho (innovacijnogho) rozvytku]. *Skhidna Jevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnja*, 5, 142–148.
3. Evdokimov, B.M., Belyalov, T.E., Prykhdokko, O.M., Nechiporuk, N.V. (2022). Growth of the enterprise's innovation and investment potential on the basis of economic sustainability management [Zrostannja innovacijno-investycyjnogho potencialu pidpryjemstva na zasadakh upravlinnja ekonomichnoju stijkistju]. *Mizhnarodnyj naukovyj zhurnal "Internauka". Serija: Ekonomichni nauky*, 1, 40–52.
4. Mayorova, I.M. (2019). Investment and innovation potential of an industrial enterprise [Investycyjno-innovacijnyj potencial promyslovogho pidpryjemstva]. *Vcheni zapysky Tavrijskogho nacionaljnogho universytetu imeni V.I. Vernadsjkogho. Serija: Ekonomika i upravlinnja*, 30(69), 2, 139–143.
5. Nazarenko, I.M. (2020). Diagnostic and management aspects in the system of development of investment and innovation potential of the enterprise [Diagnostychno-upravlinsjki aspekty v systemi rozvytku investycyjno-innovacijnogho potencialu pidpryjemstva]. *Aghrosvit*, 22, 23–28.
6. Innovative activity of enterprises. (2023). Official website of the State Statistics Service of Ukraine. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Scientific and innovative activity of Ukraine. (2018). Statistical collection. Kyiv.
8. Innovative activity in Ukraine in 2019: scientific and analytical report (2020). T.V. Pisarenko, T.K. Kvasha, Rozhkova L.V., Kovalenko O.V. Kyiv: UkrINTEI.
9. The Global Talent Competitiveness Index. (2023). <https://www.insead.edu/global-talent-competitiveness-index>.
10. Krylov, D. (2022). Analysis of rating assessment of innovative activity development in Ukraine [Analiz rejtyngovogho ocinjuvannja rozvytku innovacijnoji dijajlnosti v Ukrajinі], *Efektivna ekonomika*, 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2022/10.pdf
11. Financing sources of innovation activities of industrial enterprises. (2023). Official website of the State Statistics Service of Ukraine. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
12. Zakharova, O.V., Barbanova, I.S. (2019). Regulatory basis for activation of innovative development of the regions of Ukraine [Normatyvne pidgruntja aktyvizaciji innovacijnogho rozvytku rehioniv Ukrajinj]. *Ekonomika i orghanizacija upravlinnja*, 1 (33), 53–63.
13. Kirichenko, O.S. (2021). Investment and innovation support for the industry of Ukraine in the conditions of the Fourth Industrial Revolution. Kyiv: KROC University of Economics and Law.
14. Strategy for the development of the sphere of innovative activity for the period up to 2030. (2019). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text>
15. Zakharova, O.V., Barbanova, I.S. (2018). Managerial and technological aspects of the development of innovative leaders of Ukraine. Tools and methods of commercialization of innovative products. Sumy: Tritoria, 2.2.